

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ പഞ്ചവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ പഞ്ചവിംശോധ്യായഃ ॥

മൈത്രേയ ഉവാച

ഇതി സന്ദിശ്യ ഭഗവാൻ ബാർഹിഷദൈരഭിപൂജിതഃ |

പശ്യതാം രാജപുത്രാണാം തത്രൈവാന്തർദ്വയേ ഹരഃ || 1 ||

രുദ്രഗീതം ഭഗവതഃ സ്തോത്രം സർവേ പ്രചേതസഃ |

ജപന്തസ്തേ തപസ്തേപൂർവർഷാണാമയുതം ജലേ || 2 ||

പ്രാചീനബർഹിഷം ക്ഷത്തഃ കർമസ്വാസക്തമാനസം |

നാരദോധ്യാത്മതത്ത്വജ്ഞഃ കൃപാലുഃ പ്രത്യബോധയത് || 3 ||

ശ്രേയസ്ത്വം കതമദ്രാജൻ കർമണാസ്ത്മന ഹൃഹസേ |

ദുഃഖഹാനിഃ സുഖാവാപ്തിഃ ശ്രേയസ്തന്നേഹ ചേഷ്യതേ || 4 ||

രാജോവാച

ന ജാനാമി മഹാഭാഗ പരം കർമാപവിദ്ധധീഃ |

ബ്രൂഹി മേ വിമലം ജ്ഞാനം യേന മുച്യേത കർമഭിഃ || 5 ||

ഗൃഹേഷു കൂടധർമേഷു പുത്രദാരധനാർഥധീഃ |

ന പരം വിന്ദതേ മുഢോ ഭ്രാമ്യൻ സംസാരവർത്ഥസു || 6 ||

നാരദ ഉവാച

ഭോ ഭോഃ പ്രജാപതേ രാജൻ പശൂൻ പശ്യ ത്വയാധ്യരേ |
സംജ്ഞാപിതാഞ്ജീവസംഘാന്നിർഘൃണേന സഹസ്രശഃ || 7 ||

ഏതേ ത്വാം സമ്പ്രതീക്ഷന്തേ സ്മരന്തോ വൈശസം തവ |
സമ്പരേതമയഃകൂടൈശ്ചരിന്ത്യുത്ഥിതമന്യവഃ || 8 ||

അത്ര തേ കഥയിഷ്യേമുമിതിഹാസം പുരാതനം |
പുരഞ്ജനസ്യ ചരിതം നിബോധ ഗദതോ മമ || 9 ||

ആസീത്പുരഞ്ജനോ നാമ രാജാ രാജൻ ബൃഹച്ഛവാഃ |
തസ്യാവിജ്ഞാതനാമാർജ്ജസീത്സഖാവിജ്ഞാതചേഷ്ടിതഃ || 10 ||

സോഽൻവേഷമാണഃ ശരണം ബഭ്രാമ പൃഥിവീം പ്രഭുഃ |
നാനുരൂപം യദാവിന്ദദഭൃത്സ വിമനാ ഇവ || 11 ||

ന സാധു മേനേ താഃ സർവാ ഭൂതലേ യാവതീഃ പുരഃ |
കാമാൻ കായമാനോഽസൗ തസ്യ തസ്യോപപത്തയേ || 12 ||

സ ഏകദാ ഹിമവതോ ദക്ഷിണേഷ്വഥ സാനുഷു |
ദദർശ നവഭിർദ്വാർഭിഃ പുരം ലക്ഷിതലക്ഷണാം || 13 ||

പ്രാകാരോപവനാട്ടാല -

പരിവൈരക്ഷതോരരണൈഃ |
സ്വർണരൗപ്യായസൈഃ ശൃംഗൈഃ
സങ്കുലാം സർവതോ ഗൃഹൈഃ || 14 ||

നീലസ്ഫടികവൈദൂർയമുക്താമരകതാരുണൈഃ |
ക്ലപ്തഹർമ്യസ്ഥലീം ദീപ്താം ശ്രിയാ ഭോഗവതീമിവ || 15 ||

സഭാചതുരമധ്യാഭിരാക്രീഡായതനാപണ്ണൈഃ |
ചൈത്യധ്വജപതാകാഭിരയുക്താം വിദ്രുമവേദിഭിഃ || 16 ||

പൂർയാസ്തു ബാഹ്യാപവനേ ദിവ്യദ്രുമലതാകുലേ |
നദദ്വിഹംഗാലികുലകോലാഹലജലാശയേ || 17 ||

ഹിമനിർത്യാരവിപ്രുഷ്മത്കുസുമാകരവായുനാ |
ചലത്പ്രവാലവിടപനലിനീത്സസമ്പദി || 18 ||

നാനാരണ്യമൃഗവ്രാതൈരനാബാധേ മുനിവ്രതൈഃ |
ആഹുതം മന്യതേ പാനേനാ യത്ര കോകിലകുജിതൈഃ || 19 ||

യദ്യുച്ഛയാ്ഽഗതാം തത്ര ദദർശ പ്രമദോത്തമാം |
ഭൃതൈർദശഭിരായാന്തീമേകൈകശതനായകൈഃ || 20 ||

പഞ്ചശീർഷാഹിനാ ഗുപ്താം പ്രതീഹാരേണ സർവതഃ |
അൻവേഷമാണാമൃഷഭമപ്രൗഢാം കാമരൂപിണീം || 21 ||

സുനാസാം സുദന്തീം ബാലാം സുകപോലാം വരാനനാം |
സമവിന്യസ്തകർണാഭ്യാം ബിഭ്രതീം കുണ്ഡലശ്രിയം || 22 ||

പിശംഗനീവീം സുശ്രോണീം ശ്യാമാം കനകമേഖലാം |
പദ്ഭ്യാം ക്വണദ്ഭ്യാം ചലതീം നൃപുരൈർഭേദവതാമിവ || 23 ||

സ്തനൗ വ്യഞ്ജിതകൈശോരൗ സമവൃത്തൗ നിരന്തരൗ |
വസ്ത്രാന്തേന നിഗൂഹന്തീം വ്രീഡയാ ഗജഗാമിനീം || 24 ||

താമാഹ ലലിതം വീരഃ സവ്രീഡസ്ഥിതശോഭനാം |
സ്നിഗ്ധേനാപാംഗപുംബേന സ്പൃഷ്ടഃ പ്രേമോദ്ഭ്രമദ്ഭ്രവാ || 25 ||

കാ ത്വം കഞ്ജപലാശാക്ഷി കന്യാസീഹ കുതഃ സതി |
ഇമാമുപ പുരീം ഭീരു കിം ചികീർഷസി ശംസ മേ || 26 ||

ക ഏതേനൂപമാ യേ ത ഏകാദശ മഹാഭടാഃ |
ഏതാ വാ ലലനാഃ സുഭ്രു കോഭയം ത്വേഹിഃ പുരഃസരഃ || 27 ||

ത്വം ഹീർഭവാൻയസ്യഥ വാഗ്രമാ പതിം
വിചിൻവതീ കിം മുനിവദ്രഹോ വനേ |
ത്വദംഘ്രികാമാപ്തസമസ്തകാമം
ക്വ പദ്മകോശഃ പതിതഃ കരാഗ്രാത് || 28 ||

നാസാം വരോർവന്യതമാ ഭൂവിസ്ഫുക്
പുരീമിമാം വീരവരേണ സാകം |
അർഹസ്യലങ്കർതുമദഭ്രകർമണാ
ലോകം പരം ശ്രീരിവ യജ്ഞപുംസാ || 29 ||

യദേഷ മാപാംഗവിഖണ്ഡിതേന്ദ്രിയം
സവ്രീഡഭാവസ്ഥിതവിഭ്രമദ്ഭൂവാ |
ത്വയോപസൃഷ്ടോ ഭഗവാൻമനോഭവഃ
പ്രബാധതേന്ദ്രിമാനുഗൃഹാണ ശോഭനേ || 30 ||

ത്വദാനനം സുഭ്രു സുതാരലോചനം
വ്യാലംബിനീലാലകവൃന്ദസംവൃതം |
ഉന്നീയ മേ ദർശയ വൽഗുവാചകം
യദ്യദീഡയാ നാഭിമുഖം ശുചിസ്ഥിതേ || 31 ||

നാരദ ഉവാച
ഇത്ഥം പുരഞ്ജനം നാരി യാചമാനമധീരവത് |
അഭ്യനന്ദത തം വീരം ഹസന്തീ വീര മോഹിതാ || 32 ||

ന വിദാമ വയം സമ്യക്കർത്താരം പുരുഷർഷഭ |
ആത്മനശ്ച പരസ്യാപി ഗോത്രം നാമ ച യത്കൃതം || 33 ||

ഇഹാദ്യ സന്തമാത്മാനം വിദാമ ന തതഃ പരം |
യേനേയം നിർമിതാ വീര പുരീ ശരണമാത്മനഃ || 34 ||

ഏതേ സഖായഃ സഖ്യോ മേ നരാ നാർയശ്ച മാനദ |
സുപ്തായാം മയി ജാഗർതി നാഗോദ്യം പാലയൻ പുരീം || 35 ||

ദിഷ്ട്യാസ്തതോസി ഭദ്രം തേ ഗ്രാമ്യാൻ കാമാനഭീപ്സസേ |
ഉദ്യഹിഷ്യാമി താംസ്തേഹം സ്വബന്ധുഭിരരിന്ദമ || 36 ||

ഇമാം ത്വമധിതിഷ്ഠസ്വ പുരീം നവമുഖീം വിഭോ |
മയോപനീതാൻ ഗൃഹ്ണാനഃ കാമഭോഗാൻ ശതം സമാഃ || 37 ||

കം നു ത്വദന്യം രമയേ ഹൃരതിജ്ഞമകോവിദം |
അസമ്പരായാഭിമുഖമശ്വസ്തനവിദം പശൂം || 38 ||

ധർമോ ഹൃത്രാർഥകാമൗ ച പ്രജാനന്ദോദ്യമൃതം യശഃ |
ലോകാ വിശോകാ വിരജാ യാൻ ന കേവലിനോ വിദുഃ || 39 ||

പിതൃദേവർഷിമർത്യാനാം ഭൂതാനാമാത്മനശ്ച ഹ |
ക്ഷേമ്യം വദന്തി ശരണം ഭവേദ്വിസ്ഥിൻ യദ്ഗൃഹാശ്രമഃ || 40 ||

കാ നാമ വീര വിഖ്യാതം വദാൻയം പ്രിയദർശനം |
ന വൃണീത പ്രിയം പ്രാപ്തം മാദൃശീ ത്വാദ്യശം പതിം || 41 ||

കന്ധാ മനസ്തേ ഭൂവി ഭോഗിഭോഗയോഃ
സ്ത്രിയാ ന സജ്ജദ്ഭുജയോർമഹാഭുജ |
യോനാഥവർഗാധിമലം ഘൃണോദ്ധത -
സ്ഥിതാവലോകേന ചരത്യപോഹിതും || 42 ||

നാരദ ഉവാച

ഇതി തൗ ദമ്പതീ തത്ര സമുദ്യ സമയം മിമഃ |
താം പ്രവിശ്യ പുരീം രാജൻമുമുദാതേ ശതം സമാഃ || 43 ||

ഉപഗീയമാനോ ലലിതം തത്ര തത്ര ച ഗായകൈഃ |
ക്രീഡൻ പരിവൃതഃ സ്ത്രീഭിർഹ്രദിനീമാവിശ്ലുപൗ || 44 ||

സപ്തോപരി കൃതാ ദ്വാരഃ പുരസ്തന്ധ്യാസ്തു ദ്വേ അധഃ |
പൃഥഗ്വിഷയഗത്യർഥം തന്ധ്യാം യഃ കശ്ചനേശ്വരഃ || 45 ||

പഞ്ച ദ്വാരസ്തു പൗരസ്ത്യാ ദക്ഷിണൈകാ തഥോത്തരാ |
പശ്ചിമേ ദ്വേ അമുഷാം തേ നാമാനി നൃപ വർണയേ || 46 ||

ഖദ്യോത്യാജ്വിർമുഖീ ച പ്രാഗ്ദ്വാരാവേകത്ര നിർമിതേ |
വിഭ്രാജിതം ജനപദം യാതി താഭ്യാം ദ്വുമത്സഖഃ || 47 ||

നലിനീ നാലിനീ ച പ്രാഗ്ദ്വാരാവേകത്ര നിർമിതേ |
അവധൂതസഖസ്താഭ്യാം വിഷയം യാതി സൗരഭം || 48 ||

മുഖ്യാ നാമ പുരസ്താദ് ദ്വാസ്തയാജ്വലണബഹുദനൗ |
വിഷയൗ യാതി പുരരാധ്രസജ്ഞവിപണാൻവിതഃ || 49 ||

പിതൃഹൂർനൃപ പുർയാ ദ്വാർദക്ഷിണേന പുരഞ്ജനഃ |
രാഷ്ട്രം ദക്ഷിണപഞ്ചാലം യാതി ശ്രുതധരാൻവിതഃ || 50 ||

ദേവഹൂർനാമ പുർയാ ദ്വാ ഉത്തരേണ പുരഞ്ജനഃ |
രാഷ്ട്രമുത്തരപഞ്ചാലം യാതി ശ്രുതധരാൻവിതഃ || 51 ||

ആസുരീ നാമ പശ്ചാദ് ദ്വാസ്തയാ യാതി പുരഞ്ജനഃ |
ഗ്രാമകം നാമ വിഷയം ദുർമദേന സമൻവിതഃ || 52 ||

നിരൂതിർനാമ പശ്വാദ് ദ്വാസ്തയാ യാതി പുരഞ്ജനഃ |
വൈശസം നാമ വിഷയം ലുബ്ധകേന സമൻവിതഃ || 53 ||

അന്ധാവമീഷാം പൗരാണാം
നിർവാക്പേശസ്കൃതാവുഭൗ |
അക്ഷൺവതാമധിപതിസ് -
താഭ്യം യാതി കരോതി ച || 54 ||

സ യർഹ്യന്തഃപുരഗതോ വിഷുചീനസമൻവിതഃ |
മോഹം പ്രസാദം ഹർഷം വാ യാതി ജായാത്മജോദ്ഭവം || 55 ||

ഏവം കർമസു സംസക്തഃ കാമാത്മാ വഞ്ചിതോബുധഃ |
മഹിഷീ യദ്യദീഹേത തത്തദേവാൻവവർത്ത || 56 ||

കുചിത്പിബന്ത്യാം പിബതി മദിരാം മദവിഹ്വലഃ |
അശ്നന്ത്യാം കുചിദശ്നാതി ജക്ഷത്യാം സഹ ജക്ഷിതി || 57 ||

കുചിദ്ഗായതി ഗായന്ത്യാം രുദത്യാം രുദതി കുചിത് |
കുചിദ്ധസന്ത്യാം ഹസതി ജൽപന്ത്യാമനു ജൽപതി || 58 ||

കുചിദ്ധാവതി ധാവന്ത്യാം തിഷ്ഠന്ത്യാമനു തിഷ്ഠതി |
അനു ശേതേ ശയാനായാമൻവാസ്തേ കുചിദാസതീം || 59 ||

കുചിച്ഛുണോതി ശുൺവന്ത്യാം
പശ്യന്ത്യാമനു പശ്യതി |
കുചിജ്ജിഘ്രതി ജിഘ്രന്ത്യാം
സ്വപ്യശന്ത്യാം സ്വപ്യശതി കുചിത് || 60 ||

കുചിച്ച ശോചതീം ജായാമനുശോചതി ദീനവത് |
അനു ഹൃഷ്യതി ഹൃഷ്യന്ത്യാം മുദിതാമനു മോദതേ || 61 ||

വിപ്രലബ്ധോ മഹിഷൈവം സർവപ്രകൃതിവഞ്ചിതഃ |

നേച്ഛന്നനുകരോത്യജ്ഞഃ ക്ലൈബ്യാത്ക്രീഡാമൃഗോ യഥാ || 62 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം

ചതുർഥസ്കന്ധ പുരഞ്ജനോപാഖ്യാനേ പഞ്ചവിംശോധ്യായഃ ||